

Gemiddeld

Bij het doorbladeren van deze aflevering van het Maandblad zult U het direkt merken: het is beduidend dunner dan de vorige aflevering. Dit is echter geen reden tot bezorgdheid: komende maanden zullen weer afleveringen van de normale omvang verschijnen, gemiddeld zo'n twintig pagina's. Het vorige Maandblad stak met 28 pagina's echter zo zeer boven dit gemiddelde uit, dat een aflevering die qua omvang onder het gemiddelde zit, onvermijdelijk is. Naar mijn mening echter alleen qua omvang: het bevat een aantal gevarieerde bijdragen die zeer lezenswaard zijn.

Douwe Th. de Graaf

Verslagen van de maandelijkse bijeenkomsten

Te Maastricht op 5 februari

Dr. Lever opende voor de laatste keer als voorzitter de vergadering en gaf daarbij direkt het woord aan de leden voor het doen van mededelingen.

De heer Leféber gaf een aanvulling op zijn mededeling over de wespen van de St.-Pietersberg van december jl. (zie Natuurhist. Maandbl. 76(1) : 2). Binnenkort zal hij hier in een bijdrage in het Maandblad over publiceren. De heer Meijer toonde vervolgens enkele belangwekkende fossielen uit de collectie van het Museum, waaronder een rechter onderkaaksfragment van een hadrosauriër die destijds in de groeve Nekami is gevonden (zie ook Natuurhist. Maandbl. 69(6/7) : 140) en gaf daarbij een toelichting over de bijzondere tandwisseling bij hadrosauriërs. Bij de meeste reptielen, ook de recente, komt een continue tandwisseling voor, waarbij de oude tanden steeds weer door nieuwe worden vervangen. Bij de hadrosauriërs ging het anders. Ook bij deze dieren werden steeds nieuwe tanden gevormd, maar er werd niet gewisseld. Jonge en oude tanden vormden tesamen een "tandbatterij" van zeer nauwkeurig in elkaar grijpende tanden. Zo'n tandbatterij functioneerde als één geheel, dat geleidelijk afsleet zonder dat er oude tanden verloren gingen. Doordat de tanden zo dicht op elkaar gepakt stonden gaven ze elkaar steun en kon elke tand volledig verslijten zonder uit de kaak te vallen. Door de voortdurende vorming van nieuwe tanden werd de slijtage aan de tandbatterij gecompenseerd. Meer informatie over hadrosauriërs is te vinden in "Info 4: Dinosauriërs", een kleine brochure die bij het Museum verkrijgbaar is.

De heer Deerenberg toonde enkele restanten van een rivierkreeft die hij op een grindbank in de Maas ter hoogte van Oost-Maarland had aangetroffen. Het was helaas niet meer mogelijk na te gaan of het de Europese- of de Amerikaanse rivierkreeft betrof. De heer Vossen deelde mee dat tijdens de jaarlijkse telling van vleermuizen in een van de gangenstelsels van de St.-Pietersberg sporen van een Wasbeer waren aangetroffen. De heer Hillegers gaf een uiteenzetting over de ansichtkaart die op blz. 84 van het boek "Ontdek het Mergelland" staat afgebeeld. Hij had kunnen vaststellen dat de foto op deze ansichtkaart (met het bijchrift "Op de heuvels nabij Cadieren-Keer") spiegelbeeldig is afgedrukt. De heer Graatsma liet een aantal dia's zien van landschappen tijdens de verschillende seizoenen. Doordat de opnamen telkens op precies dezelfde plaats gemaakt waren en door de techniek van overvloeiprojectie ontstond een boeiend beeld van de veranderingen in het landschap gedurende het jaar. De heer Van Nieuwenhoven toonde een aantal oudere dia's van de St.-Pietersberg en de heer Canoot liet enkele dia's zien van het nu 150 jaar oude stadspark in Maastricht. Daarbij deelde hij mee dat het in de bedoeling ligt nog dit jaar een publicatie over het stadspark te laten verschijnen. Diegenen die over historisch materiaal over het park beschikken werd gevraagd dit aan hem mee te delen (tel. overdag: 043-292466).

Vervolgens droeg dr. Lever, na iedereen bedankt te hebben voor het in hem gestelde vertrouwen en voor de plezierige samenwerking, het voorzitterschap van de Kring over aan de heer Blink. Deze bedankte Bert Lever namens alle leden van de Kring en nodigde hem en zijn vrouw uit om met de ander leden onder het genot van een drankje nog wat na te praten en afscheid te nemen.

Te Heerlen op 16 februari

Te Heerlen op 16 februari

In verband met het dikke pak sneeuw, de slechte berijdbaarheid van de Zuid-limburgse wegen en de omstandigheid dat de spreker van verre moest komen, was het bestuur - na overleg met de heer Huneke - tot de conclusie gekomen, dat het beter was de voordracht over "Een vogelsafari in Aziatisch-Rusland" naar een latere datum (september of oktober) te verschuiven. De heer Bult vroeg hiervoor begrip aan het - ondanks het slechte weer - toch groot aantal aanwezigen en kondigde een voordracht over het vogeleiland Texel aan, te houden door de heer Spreuwenberg. Spreker heeft dit grootste van onze Waddeneilanden vele keren bezocht, aanvankelijk steeds in september - vanwege de najaarstrek - later ook in de lente en tijdens het broedseizoen.

Texel heeft pas ruim honderd jaar geleden de omvang gekregen die het nu heeft. Rond 1345, toen bij de Koog de eerste bedijking plaatsvond, was Texel nog klein. Het bestond slechts uit het - geologisch gezien - oudste

deel van het huidige eiland, nl. het deel ten zuidwesten van de weg die De Koog via Den Burg verbindt met Oudeschild. Hier bevinden zich de restanten van een stuwwal van keileem, die er tijdens de voorlaatste IJstijd door het landijs is gevormd. De Hoge Berg, een heuvel halverwege Den Burg en Oudeschild, is als zodanig in het landschap nog goed herkenbaar. Op deze heuvel liggen 565 Georgiërs begraven, die op 5 en 6 april 1945 omkwamen tijdens de opstand tegen de Duitsers. Met de aanleg van een zanddijk tussen de oude kern van Texel en het eilandje Eyerland (1629), gevolgd door de inpoldering van het tussengelegen gebied tweehonderd jaar later (1833, Eyerlandse Polder) en het ontstaan van de polder Het Noorden (1865), kreeg Texel zijn huidige aanzien.

De bekendheid, die Texel nu bij alle vogelliefhebbers geniet, begon bij Jac. Thijssen, die er in 1889 onderwijzer werd. Zijn vogelrijkdom dankt het eilandje op de eerste plaats aan zijn ligging aan de Waddenzee, een onuitputtelijke voedselbron voor miljoenen vogels, die hier elk jaar weer energie verzamelen voor hun verre reizen. Daarnaast is de grote verscheidenheid aan biotopen debet aan het feit dat men op Texel zoveel vogelsoorten aantreft. De ongeveer dertig natuurreserveaten omvatten schorren, duinen, natte weilanden, de zg. mielanden, plassen, moerassen, kreken en bossen. Op Texel broeden ongeveer 110 vogelsoorten.

Een bezoek aan dit eiland loont in elk jaargetijde de moeite. De voor de vogelaar beste periode is die van april tot oktober. In april en mei trekken de

steltlopers van het hoge noorden door, getooid in hun prachtkleed, in de tweede helft van mei en in juni kan men genieten van de eigen broedvogels en de overzomerende steltvogels, terwijl in augustus de najaarstrek weer begint, die in september en begin oktober haar hoogtepunt heeft.

Behalve de vogelaar komt ook de plantenliefhebber aan zijn trekken; de zoutminnende flora van de schorren, de planten van de natte duinvalleien en mielanden, de pioniers langs de Noordzeekust en de flora van het groene strand zijn voor hem even zoveel aantrekkelijkheden.

De heer Spreuwenberg gaf de aanwezigen aan de hand van dia's, waarbij landschap, vogels en planten elkaar afwisselden, een goed beeld van datgene, wat Texel aan de liefhebber te bieden heeft.

De Gladde slang (*Coronella austriaca* Laurenti, 1768), een typische vertegenwoordiger van kalkgraslanden?

A.J.W. LENDERS, Groenstraat 106, Melick

Dit artikel geeft informatie over het voorkomen van de Gladde slang in Limburg. Tevens kan, op grond van twee recente meldingen in kalkgraslanden en op grond van inmiddels bekende biotoopeisen van de Gladde slang, gesteld worden dat deze diersoort een karakteristiek bewoner moet zijn geweest van de Zuidlimburgse kalkgraslanden.

Gladde slangen (zie fig. 1 en 2) zijn dieren die ook door ervaren herpetologen vrij zelden worden waargenomen. Bij de Herpetologische Studiegroep komen jaarlijks hooguit een tiental meldingen van deze soort binnen. De meeste van de meldingen hebben betrekking op waarschijnlijk vrij grote populaties in de Peel, de Hamert en het Meinweggebied. Het is echter de vraag of op dit moment een compleet overzicht kan worden gegeven van de verspreiding van de Gladde slang in Limburg en aangrenzende gebieden. In figuur 3 is toch getracht een dergelijk verspreidingsbeeld te geven aan de hand van literatuurgegevens (BERGMANS en ZUIDERWIJK, 1986; BURNY, 1984; Herpetolo-

gische Studiegroep, 1983, 1984 en 1986; PHILIPPEN, 1983; SPARREBOOM, 1981).

Directe aanleiding tot het schrijven van dit artikel was een melding van H. Hillegers en J. Speckens van een doodgeslagen Gladde slang uit het gebied "De Wolfskop" in de gemeente Margraten. De Wolfskop is een klein kalkgrasland ten zuiden van Cadier en Keer, volgens de topografische kaart gelegen in kilometerhok 62.31.12. Het dier werd gevonden op 27 oktober 1985, aan de voet van een mergelwand. Daar moet het kadaver al langere tijd gelegen hebben, aangezien het stonk en er al vliegengeneieren op waren afgezet. Op mijn aanraden werd het dier overgebracht

Figuur 1. Gladde slang (Thier des Vignes, Belgisch deel St.-Pietersberg, 1-7-'83; gevangen door H. Hillegers). Foto: B.G. Graatsma.